

Κ. Μητσοτάκης: ένας σημαντικός πολιτικός, με τις αντιφάσεις του

ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ
«Ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης με τα δικά του λόγια».
Τόμος Α΄: 1942-1974
Εκδ. Παπαδόπουλος

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Το βιβλίο του Αλέξη Παπαχελά «Ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης με τα δικά του λόγια» –που στον τόμο αυτό περιλαμβάνει άνευ σχολιασμού, αλλά μόνο με τοποθέτηση εντός ιστορικού πλαισίου, τις αφηγήσεις και τις μνήμες του Κρητικού πολιτικού για την περίοδο 1942-1974–κατά έναν περιεργό τρόπο είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για τον ιστορικό ερευνητή.

Περίεργο, διότι ελάχιστα στοιχεία περιλαμβάνει που ο μικρανησιός του Ελ. Βενιζέλου δεν είχε αφηγηθεί αλλού στο παρελθόν για τη δεδομένη περίοδο (π.χ. στις συνεντεύξεις που έδωσε σ' εμένα, στα τέλη της δεκαετίας του 1980, για τον δεύτερο τόμο της βιογραφίας του). Ιδιαίτερα χρήσιμο ωστόσο, πρώτον, διότι δείχνει τη σταθερότητα/εμμονή στην οπτική του γωνία επί των γεγονότων της εν λόγω περιόδου... (Αυτή η σταθερότητα περιλαμβάνει, βέβαια, και την πλήρη ανικανότητά του για αυτοκριτική θεώρηση της δράσης του, στην οποία έχω και αλλού αναφερθεί. Μόνο που εδώ η σχετική ανικανότητα αναδεικνύεται σε πολύ ευρύτερο θεματικό φάσμα: Ακραία απαξίωτικός, για παράδειγμα, ο Χανιώτης πολιτικός για τον Γ. Καρατζαφέρη,

Το βιβλίο «Ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης με τα δικά του λόγια», κατά έναν περιεργό τρόπο, είναι χρήσιμο για τον ερευνητή.

παρασιωπά πλήρως, ωστόσο, το ζήτημα ποιος έβαλε τον μετέπειτα ιδρυτή του ΛΑΟΣ στην πολιτική.) Χρήσιμο επίσης, δεύτερον, διότι με τον υπό έκδοση δεύτερο τόμο θα καθίσταται δυνατόν στον ενδιαφερόμενο να έχει πλήρη την προσέγγιση των τελευταίων 70 χρόνων της πολιτικής ιστορίας του τόπου μας από έναν εκ των σημαντικότερων πρωταγωνιστών της...

Το βιβλίο, επιπροσθέτως, έχει μια βασικότατη αρετή, αδιαφιλονίκητη για όποιον γνώρισε τον αεί-

Ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία» με τον διπλωμάτη Τζέιμς Σωσσίδη, ο οποίος διαδραμάτισε κρίσιμο ρόλο στα γεγονότα του 1965.

μνηστο πρόεδρο: ο Παπαχελάς σέβεται με θρησκευτική ευλάβεια την αφήγησή του –περιεχόμενο και ύφος– και δεν παρεμβαίνει καθόλου για να τον προστατεύσει (πρωτίστως από τον εαυτό του). Οι αναριθμητές φορές που ο Μητσοτάκης χρησιμοποιεί την ανωνυμία «εγώ», το πάθος/εμπάθεια/ζηλοφθονία που αναδεικνύει, μολοντί σε ορισμένα σημεία τον πιστώνει και με κάποιες αρετές, για τον Κων. Καραμανλή – και που είναι διαφορετική από την απλή απέχθεια που βγάζει για τον

Ανδρέα Παπανδρέου– (δεν υπάρχει σύμπλεγμα που δεν φορτώνει στον ηγέτη της ΕΡΕ, η λέξη «κόμπλεξ» πρέπει να είναι η περισσότερο χρησιμοποιούμενη στις συνεντεύξεις μετά τη λέξη «εγώ») και πολλά άλλα πείθουν τον καθένα πως ο Παπαχελάς μετέφερε με απόλυτη πιστότητα τα αφηγηθέντα. Χαρακτηριστικός, άλλωστε, και ο ακραία μειωτικός έως προσβλητικός τρόπος με τον οποίο ο Μητσοτάκης αναφέρεται για το σύνολο περίπου των συγχρόνων του πολιτικών –πλην

κάποιων απειροελάχιστων που τους αντιμετωπίζει με συγκαταβατική ανωτερότητα, όπως τον Στ. Στεφανόπουλο–, οι οποίοι παρουσιάζονται είτε ως ανεπαρκείς είτε ως πολιτικοί του «ακόλουθοι/οπαδοί». Στο ίδιο, δε, συμπέρασμα –της ακριβέστατης και άνευ παρεμβάσεων μεταφοράς των συζητήσεων– οδηγούν και οι συνειδητές παρασιωπήσεις/παραλείψεις του αφηγητή: εκτεταμένες οι αναφορές, π.χ., στην αποκατάσταση των σχέσεων Μητσοτάκη-Σοφ. Βενιζέλου τις τελευταίες μέρες της ζωής του δεύτερου, καμία μεία ωστόσο των ακραία απαξιωτικών γραπτών χαρακτηρισμών του γιου του εθνάρχη για τον ανιψιό του, μερικώς μήνες νωρίτερα (τους χαρακτηρισμούς αυτούς τους αναφέρω στη βιογραφία), όταν θεώρησε ότι αυτός έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο, συμμαχώντας με τον άσπονδο διαχρονικό εχθρό του, Γεώργιο Παπανδρέου, προκειμένου ο άλλοτε ηγέτης των Φιλελευθέρων να διαγραφεί από την Ένωση Κέντρου, λίγο πριν από τον πρώτο της εκλογικό θρίαμβο, τον Νοέμβριο του 1963 (έστω και αν αργότερα η διαγραφή του Σ. Βενιζέλου ανεκλήθη).

Ο Πάνος Κόκκας

Ίσως, πάντως, η ουσιαστικότερη συμβολή του συγκεκριμένου πονήματος να είναι κάτι που προσωπικά δεν είχα ούτε κατά διάνοια την εμπειρία και την ουδερότητα να αναδείξω στη βιογραφία του 1989 (και, ενδεχομένως, ο πρόεδρος να μην

ήθελε στις τότε αφηγήσεις του να αποκαλύψει τόσο σαφώς): κόντρα στην αίσθηση πως ο Πάνος Κόκκας ήταν ο άνθρωπος του Μητσοτάκη, στην πάλη για την πολιτική εξουσία, καταφαίνεται πως ο μετέπειτα πρωθυπουργός ήταν ο άνθρωπος του Κόκκα –κάποιος θα είχε την τάση, έστω και καθ' υπερβολήν, να γράψει: «Το ενεργούμενο»...– στον αμείλικτο πόλεμο των εκδοτών για την εκ των παρασκηνίων κυριαρχία. Τελείως χαρακτηριστικό παράθεμα από τις συζητήσεις του Κρητικού μετέπειτα ηγέτη της Ν.Δ. με τον Γ. Παπανδρέου: «“Αφού μου το λέτε, θα ρωτήσω τον Κόκκα και θα σας πω”. Και τον πήρα τηλεφωνο [τον Παπανδρέου έπειτα από την επικοινωνία με τον Κόκκα] και του είπα ΕΜΕΙΣ συμφωνούμε» (τα κεφαλαία τα βάζω προς έμφαση).

Συμπέρασμα: Ο Μητσοτάκης υπήρξε ένας σημαντικότητας πολιτικός, εν πολλοίς αδικημένος ίσως, και στις αφηγήσεις του αυτές, παρά την ύπαρξη κραυγαλέων αντιφάσεων, λέει πολλές αλήθειες – αν και όχι την όλη αλήθεια, τουλάχιστον όχι αφημιθωπητή (π.χ. το ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου ξεκίνησε ως οπαδός του Μητσοτάκη ή ότι αυτός αργότερα, ως υπουργός Προεδρίας, είχε βάλει την ΚΥΠ να παρακολουθεί το τηλέφωνο του επί των Οικονομικών συνυπουργού του, αυτά μου τα έχει επιβεβαιώσει και ο Αδ. Πεπελάσης). Ωστόσο, δεν νομίζω πως με τις αφηγήσεις του αυτές υπερβίπει τον βασικό σκοπό του: την υστεροφημία του...